

SIRUPY

II. časť: sirupy ako korigenciá chuti

Sirupy sú podľa Európskeho liekopisu vodné roztoky charakteristické sladkou chuťou a viskóznou konzistenciou, obsahujúce sacharózu v koncentrácii min. 45 % (m/m). V druhej časti článku októbrovej rubriky sa zameriame na receptúry sirupov využívaných ako korigenciá chuti.

■ Sirup ešte aj v súčasnej farmakoterapii výnimočne môže nájsť uplatnenie ako korigens chuti. Pre náročnejšieho pacienta okrem jednoduchého sirupu možno priniesť aj ochutené ovocné alternatívy, ktoré sú nám známe zo starých receptárov alebo liekopisov. Ako ochucujúca zložka spomínaných sirupov sa uplatňujú silice (citrón, pomaranč, mäta, fenikel atď.), tekuté extrakty a tinktúry (pomaranč, škoricca atď.), izolované prírodné látky (vanilín, mentol atď.) alebo rastlinné šťavy. Z kedysi oficiálnych sirupov možno uviesť napr. pomarančový sirup (*Sirupus aurantii* ČsL 4) alebo malinový sirup (*Sirupus rubi idaei* ČsL 2).

Umelý citrónový sirup (*Sirupus citri artificialis* P. P. 1972) [1]

Rp.	
» Limonis aetherolei	0,1
» Ethanolii 85 %	10,0
» Acidi citrici monohydrici	20,0
» Aquae conservantis	20,0
» Sirupi simplicis	ad 1 000,0
» M.f. sir.	
» D.S. <i>suo nomine</i>	

TECHNOLOGICKÝ POSTUP:

■ Kyselina citrónová sa rozpustí v čistenej vode. K roztoku sa pridá liehový roztok citrónovej silice. Nakoniec sa dováži jednoduchý sirup do predpisanej hmotnosti. Dobré sa premieša a pokiaľ je to potrebné, prefiltruje sa cez gázu.

Mäťový sirup (*Sirupus menthae* P. P. 1972) [2]

Rp.	
» Menthae piperitae herbae (2 000)	100,0
» Ethanolii 85 %	50,0
» Methylis parahydroxybenzoatis	2,0
» Sacchari (2 000)	640,0
» Aquae purificatae	ad 1 000,0
» M.f. sir.	
» D.S. <i>suo nomine</i>	

TECHNOLOGICKÝ POSTUP:

■ Vňať mäty piepornej sa navlhčí 3/4 predpísaného množstva liehu v dobre uzavretej nádobe. Potom sa droga preleje asi 500 g čistenej vody a nechá sa uzavretá stáť 24 hodín za občasného pretrepania. Potom sa tekutina zleje cez husté plátno navlhčené vodou a droga sa vylisuje k hlavnému podielu. Droga sa premýva čistenou vodou a lisuje sa k hlavnému podielu, kým sa nezachytí 360 g výľuhu. K tomuto sa pridá sacharóza, roztok metylparabénu v zvyšnej 1/4 predpísaného množstva liehu a rozpustí sa za tepla. Nechá sa krátko prejsť varom a odparená voda sa doplní. Nakoniec sa prefiltruje do vysterilizovaných sklenených fliaš až po hrdlo.

Malinový sirup (*Sirupus rubi idaei* ČsL 2) [3]

Rp.		
» I. Rubi idaei fructicis recentis	1 000,0	
» Sacchari (250)	50,0	
» II. Succus rubi idaei clarificati	350,0	
» Sacchari (250)	650,0	
» M.f. sir.		
» D.S. <i>suo nomine</i>		

TECHNOLOGICKÝ POSTUP:

■ V prvom kroku sa pripraví fermentovaná malinová šťava. Čerstvý plod ostružiny malinovej sa rozotrie so sacharózou a nechá sa fermentovať na tmavom mieste, ideálne pri 25 – 30 °C, v nádobe uzavretej kvasnou zátkou. O ukončení fermentácie sa presvedčíme tak, že k 10 g prefiltrovanej šťavy pridáme 5 g 95 % liehu. V prípade, že fermentácia prebehla, tekutina sa nekalí. Fermentovaná šťava sa zleje a zvyšok sa vylisuje k hlavnému podielu. Potom sa šťava krátko povarí a uzavretá sa nechá stáť na tmavom chladnom mieste až kým sa vyčirí. Nakoniec sa číra šťava zleje a zvyšok sa prefiltruje cez plátno.

■ V druhom kroku sa rozpustí vo fermentovanej malinovej šťave sacharóza a krátko sa nechá prejsť varom. V prípade potreby sa prefiltruje a adjustuje do vysterilizovaných fliaš až po hrdlo. Pri príprave fermentovanej šťavy ako aj následne sirupu sa neodporúča používať kovové pomôcky ani nádoby.

UCHOVÁVANIE SIRUPOV:

■ Sirupy pripravené magistraliter sa uchovávajú v maximálne naplnených, ideálne vysterilizovaných liekovkách z tmavého skla, chránené pred svetlom, pri 2 – 8 °C. V žiadnom z uvedených pôvodných predpisov nie sú uvádzané dáta o maximálnom čase použiteľnosti.

autor: **Mgr. Daniel Krchňák, DiS.**
Katedra galenickej farmácie,
Farmaceutická fakulta UK v Bratislave

Referencie:

- (1) Receptúra [1] a [2]: Praescriptiones pharmaceuticae. 1972. Ministerstvo zdravotníctví ČSR.
- (2) Receptúra [3]: Československý lékopis. Vydání druhé. 1954. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
- (3) European Pharmacopoeia. 11th edition (Ph. Eur. 11): Liquid preparations for oral use (01/2018:0672). Strasbourg: Council of Europe (www.pheur.org).